

Pavel Josip Šafařík.

Dne 13. maja 1795 je bil rojen v Kobeliarovi, neznatni vasi Gemerske stolice na Slovaškem, Pavel Josip Šafařík (slovaški) ali Šafařík (češki), ki je umrl 26. junija 1861. v Pragi. Stoletni spomin njegovega rojstva so te dni praznovali Čehoslovani, Slovaki, Srbi, Rusi in Slovani v obče. Spominjali so se pri tem, da je Šafařík, slovanski patrijarh, otec sedanjega slovanoznanstva, slovanofilstva, obče slovanske zavesti in kulturne vzajemnosti.

Šafařík je velik duh, s katerim se ponaša skupno Slovanstvo, plode njegove ogromne učenosti, natančnosti in vestnosti raziskovanja občuduje ves civilizovani svet, kateri je prisiljen vsled dokazov Šafaříkovih Slovane postavljati vsporedno med indoevropske narode po proizhajanju, starosti naseljenja v Evropi, zgodovini in spodobnostih.

Velika je vrsta različnih del in spisov tega duševnega velikana. Med njimi navajamo: „Geschichte der slavischen Sprache und Literatur“; „Ueber die Abkunft der Slaven“; „Slovanské Starožitnosti“; „Slovanský národopis“; posmrtno izdanje: „Geschichte der Südslavischen Literatur“; „Ueber den Ursprung und die Heimath des Glagolitismus“, itd. itd.

Šafařík je velik kot arheolog, zemljepisec, zgodovinar, jezikoslovec. Pri tem je velik ne le kot učenjak, temveč tudi kot vesten raziskovalec, strog mislec in metodik. On je znanstvenik prvega reda, pri tem vzor marljivosti in značajnosti. Nazore je od stopinje do stopinje popravljaj in obzorje širil, kakor se mu je zbiralo znanstveno gradivo. Poslednje je bilo v njegov čas nedostatno, brez priprav, a on se ni ustrašil truda, in je mnogo sam izsledil, zajedno pa deduktivno porabil z največo bistroumnostjo. Kot veleduh je vedno nadkriljeval skopo ponujajoči se mu material, a njegovih najobsežnejših dedukcij je nekoliko takih, katerih ne poruši nobeno novo gradivo, naj se kupi v še tolikih merah.

Slovani bi po raznih dosedanjih pojavljenjih mogli obupati nad tem, da bi bili sposobni tudi za obsežne sinteze; Šafařík je pa sam na sebi dokazal, da duševne sile Slovanov sezajo tudi do najobsežnejših znanstvenih izvodov in sestav.

Šafařík je živel vse svoje neumorno, z velikimi skrbmi mučeno življenje v prevelikem uboštvu, a ljubezen do posebnega dela z velikim ciljem premagala je v njem vse težave, kajti preverjen je bil, da „posreči se le to, k čemur nas vleče srce“, kakor se je izrazil sam.

In kaj je napotilo Šafaříka, da se je uže kot mladenič odločil za raziskovanje slovanskih jezikov, literatur, slovanskih starin in zgodovin? Nič drugega, kakor afekt, ki se je vzbujal in ponavljal v njem vsled tužnega dejstva, da tuje in tuji zgodovinarji govoré in pišejo z največim zaničevanjem o slovanskih narodih in slovanskem plemenu v skupnosti. Opazovanje svojega slovaškega naroda in in lastna kri sta mu a priori narekovala, da se Slovanstvu godi največa krivica pri toliko neugodnem mišljenju o njem; a kar je on čutil in slutil, to je bilo treba neverni Evropi dokazati, in tak cilj je bil dostojen takega veleuma, in Šafařík je posvetil svoje življenje z vso doslednostjo in strogostjo temu cilju. Težkoče so bile ogromne, a rekel je: „Izgubljen je le ta, kdor je izgubil sam sebe. Zato držimo se in bojujmo hrabri boj; bodisi da zmagamo, ali pademo skupno, da okrasimo z vencem čelo ali pa — svoj grob“.

S takimi načeli je Šafařík sam deloval, zanemaril je rodbino in sebe, da bi le služil veliki zadači; ponujali so mu vseučilišne stolice v Berlinu in Petrogradu, a ni jih vsprejel, ker je videl potrebe doma in je naposled pri vsej bēdi ostal celih trideset let v Pragi, in ruski učenjaki, kakor Pogodin, in Šafaříkov vrli učenec Bodnjanskij, so zbirali zanj denarne podpore, da bi ne onemogel pri ogromnem delu. Ni maral ne za rede, ne za druge časti, le knjige je jemal v dar, kolikor jih je mogel dobiti, ker jih je potreboval za svoje spise.

Uže za njegovega življenja so osnovali v Rusiji stolice za slovanoznanstvo, in učenci Šafaříkovi so na istih stolicah takoj začeli širiti njegove nauke, in takó se je na podstavi njegovih naučnih zasnov začelo razvijati in utrjevati znanstvo o Slovanih in Slovanstvu, in je to znanstvo danes posebna stroka, žal, da se le preveč zanemarija med Slovani samimi, toliko bolj tam, kjer gospodovalne narodnosti zabranjujejo gojenje tudi slovanoznanstva.

Šafaříkova pot ali metoda je bila prava, on se je dal voditi za znanstvene resnice in za praktično življenje narodov izključno od dejstev, in tega, kar je obseženega v njih; Šafaříku je bilo treba le dovolj snovij, pa jo je srečno dovedel do pravih zaključkov, in ko bi bil razpolagal z vsem tem, kar je po njegovem vzgledu razkril nadaljnji razvoj slovanoznanstva, in tudi s tem, kar nadaljuje današnja obča politika, zasnoval bi bil Slovanom isti kulturni program, kateri so postavili pozneje slovanski mislilci, in katerega se drže vsaj nekateri listi zapadnih Slovanov, in kateri odobrujejo tudi ostali Slovani.

Šafařík ni mogel še opazovati programa velikomemskega politika in diplomata, velikega nacionalnega mislitelja Bismarcka, in ni videl še posebnih konkretnih izjavljenj o namišljenih potrebah slovanskega tudi literarnega separatizma, kakor to zasledujemo pri očitnih dejstvih dandanes: in vendar je pravilno obsojal popačenje srbskega pravopisanja po Karadžiću, in je gledel na rabljenja crk v slovanski književnosti pisal (l. 1847) ruskemu učenjaku Pogodinu: „Mi pred vsem moramo pridobiti čast slovanskemu pismu. To je naša glavna vloga. *Slovansko (cirilsko) pismo združuje nas duhovno vse*“.

Kar se dostaje slovaškega in češkega narečja, je bil on zato, da bi se ohranile bolj popolnše oblike, in zato je govoril za združenje obeh narečij bolj na podstavi slovaškega, nego preveč obrušenega in v končnicah oslabelega češkega narečja.

Novotarije v pravopisanju je Šafařík obsojal radi tega, ker se s tem ovira slovstveni in kulturni razvoj; on je smatral cirilico kot podstavo vsem slovanskim narečjem, a druge sile so ostale mogočnejše, nego njegove pravilne ideje. No politika more grešiti proti pravim nazorom, ali po Šafaříku dokazane resnice silijo, da se morajo Slovani vspejati postavljati vsem ariškim narodom zapadne civilizacije, in Šafaříkov genij daje moč in pogum slovanskim znanstvenikom in mislitem, rodoljubom in voditeljem, da delujejo z enakovrstnimi sposobnostmi za človeštvo, kakor drugi omikani narodi, in da, če se boré za jednaka prava, so ista prava utemeljena ne le v sposobnostih in svojstvih Slovanstva, temveč tudi v prazgodovini in zgodovinskih vekih slovanskih narodov.

Šafaříku je dolžno Slovanstvo v vseh svojih vejah največje hvaležnosti, da je svetu razkril take resnice o slovanski prošlosti; no, kakor je pokazala sedanja stoletnica njegovega rojstva, Slovani ga bodo častili in slavili v pozne veke; on je velduh, ki ne umrje ne po specialnih delih, ne po plodih teh del. Slovaškemu narodu pa je v veliko tolažbo, da se je v njegovi sredi rodil Šafařík, velikan po duhu in delu, Slovanom skupno pa ostaje vzor znanstvenika in mislitelja prve vrste.

Gospodar pa hlapec.

Povest L. N. Tolstega, prevel M. Hostnik.

II.

Dobri žrebec je z lahkim Skripom pláznic¹⁾ zdvignil sani in bojkim hodom potegnil po izvoženej mraznej cesti v vasi.

— Kam si se pa ti pripel? Daj sem-le knut, Mikita!²⁾, kriknil je Vasilij Andrejič, očividno raduje se na naslednika, ki se je primostil zadej na pláznicah sanij. — Ali te bom! Beži k mamici, sukin sin³⁾. Deček je seskočil. Muhorti je uskoril inohod⁴⁾, zarezetgal in prešel v dirjanje.

Vas Kresti, kjer je stal dom Vasilja Andrejiča, sestajala je iz šest domov. Jedva so prišli za poslednjo

¹⁾ Rusi imenujejo spodnja bruna (gredeji) pri saneh „poloz“, jedno bruno „polosina“; mi postavimo tukaj ime „pláznice“, kakor služi ta beseda goriskim Slovencem pri oralu in voznem košu. Op. ured.

²⁾ Mikita, mužiško namesto Nikita, kakor Mikolaj, namesto Nikolaj. Op. p.

³⁾ Pasje otroče. Op. ur.

⁴⁾ Inohod (иной — ходить) zove se hod, ko konj ali pes stopa ob enem z nogami jedne strani, potem druge. Op. p.

kovačevo hišo, zapazili so takoj, da je veter mnogo silnej, nego so mislili. Pota skoro uže nisi videl. Sled plaznic sanij je takoj zametlo, in pot je bilo možno razločevati le po tem, da je bila viša nego ostalo mesto. Po vsem polju je krutilo, in ni bilo videti one črte, kjer se shaja (združuje) zemlja z nebom. Teletinski les, ki se je videl vselej dobro, je sedaj le izredka črnil čez snežni prah. Veter je pihal z leve strani, zavračaje uporno na jedno stran grivo na strmem, žirnem vratu Muhortega in zavračeval na bok pušasti (volnati) rep; podvezani prostim ozlom; dolgi vratnik Nikite, sedečega s strani vetra, prižemal se mu je k licu in nosu.

— Ne dá se mu dirjati, kakor se tiče, snežno je, rekel je Vasilij Andrejič, ponosen na svojega konja. — Jedenkrat sem se vozil v Pašutino tudi z njim, tako me je on v pol ure pripeljal.

— Ka—aj? vprašal je, ne razliščavi izza vratnika Nikita.

— V Pašutino, pravim, sem se v pol ure pripeljal, zakričal je Vasilij Andrejič.

— Kaj bi se ne, dober konj, dober! rekel je Nikita. Obmolknila sta. No Vasilju Andrejiču se je hotelo govoriti.

— Svojej babnici se ve da si naročal ne pojiti sodarja? izpregovoril je ravno tako gromko Vasilij Andrejič, ki je bil ravno tako preverjen o tem, da je Nikita brzkone ponosen, da more govoriti s takim imenitnim in umnim človekom, kakoršen je on, in tako zadovoljen s svojo šalo, da mu še v glavo ni prihajalo, da je ta razgovor lahko neprijeten Nikiti. Nikita zopet ni slišal zvoka besed gospodarja, ker jih je razbijal veter.

Vasilij Andrejič je ponovil svojim gromkim, razločnim glasom svojo šalo o sodarju.

— Bog z njima, Vasilij Andrejič, jaz se ne vtikam v te reči. Da bi le ne ravnala grdo z dečkom, sicer pa naj dela, kar hoče.

— Res je tako, rekel je Vasilij Andrejič. Nu, a konja boš kupoval k spomladi? začel je on nov predmet razgovora.

— Drugače ne bode, odgovoril je Nikita, odvrnil vratnik kaftana in se primaknil k gospodarju.

Sedaj pa je bil razgovor uže zanimiv za Nikito, in on je želel vse slišati.

Dečko je zrasel, treba, da sam orje, saj smo tako zmerom najemali, rekel je.

— Naj si bo, vzemite si spahnenca⁵⁾, drago ne vzamem, prokričal je Vasilij Andrejič, čuvstvuje se vznemirjen, in zato se je vrgel na ljubljeno svoje početje, zanimajoče vse njegove umstvene sile — na mešetarstvo.

— Ali pa daste kakih petnajst rubljikov, in kupim na konjskem sejmu, — rekel je Nikita, zna je, da najlepša cena spahnenca, katerega ponuja mu Vasilij Andrejič, je sedem rubljev, in da Vasilij Andrejič, ako mu odda tega konja, zaračuni zanj kakih petindvajset rubljev, in tedaj od njega pol leta ne zagledaš denarjev.

— Konj je dober. Želim ti ga, kakor samemu sebi, kakor vest terja. Brehunov ne stori nobenemu človeku krivice. Naj rajši sam trpim izgubo, ne pa kakor drugi. Kakor je pošteno —, prokričal je onim svojim glasom, s katerim je zagovarjal zobe svojim prodavcem in kupovalcem. — Pristni konj!

⁵⁾ V izvirniku „бескостречного“, to je konj, kateri ima spahneneno nogo v „kостреcu“; костреть zve se mesto, kjer se kosti zadnjih nog združujejo s hrbtnicem.

— To pa to, rekel je Nikita vzdihnivši, in prepričavši se, da slušati ni več kaj, pustil je iz roke vrtnik, kateri mu je takoj zakril uho in lice. Kake pol ure peljala sta se molče. Veter je propihal Nikiti bok in roko, kjer je bil kožuh v luknjah.

Stiskal se je in dihal v vrtnik, zakrivajoci mu usta, in vsemu njemu ni bilo hladno.

— Lej ga, kako misliš, ali se popeljeva na Karamisevo, ali naravnost? vprašal je Vasilij Andrejič.

Na Karamisevo bila je vožnja po bolj boljke (gladki) cesti, na obeh straneh katere so bile postavljene v dva reda velike vehe*), no bilo je dalje. Premo bilo bi bliže, no pot je bila malo izvožena, in veh ni bilo, ali pa slabe, zanesene (zametene). Nikita je nekoliko pomislil.

Na Karamisevo je res dalje, no vožnja bolj lehka, progovoril je.

— Vedi, če se peljeva premo, to da bi se le v dolini ne zbila s pota, a dalje po lesu je dobro, rekel je Vasilij Andrejič, kateri je želel peljati se premo.

— Kakor je Vaša volja, rekel je Nikita, in zopet pustil vrtnik.

Vasilij Andrejič je tako tudi storil, in odpeljavši se kake pol vrste**), zavrnil je na levo pri visokej, motavšej se od vetra hrastovej veji s suhimi, tam pa tam držecimi se na njej listi.

Na povratu jima je veter pihal skoro naproti. Šel je droben sneg. Vasilij Andrejič je držal za vajete, napihoval lica in si sopal od spoedej v brke. Nikita je dremal.

Molcé sta se peljala tako okolo 10 minut. Nakrat je Vasilij Andrejič nekaj izpregovoril.

— Kogá? vprašal je Nikita, odpiraje oči.

Vasilij Andrejič ni odgovoril, a izgibal se, ogleduje se nazaj in naprej pred konjem. Konj, ki se je zakodravil od pota pod padzhami in na vratu, šel je korakoma.

— Kogá, pravim? — ponovil je Nikita.

— Kogá, kogá — prepacil ga je Vasilij Andrejič srdito. Vešek (vej) ni videti. Pot smo bržkone zgrešili.

— Takó, pa postoj, da pogledam pot, — rekel je Nikita, in nalahko seskocivši s sanij in vzevši knut izpod slame, šel je v levo in z one strani, kjer je sedel.

Sneg to zimo ni bil globok, tako da je bila povsod pot, no vendar je tu pa tam bil do kolena in se je zaspal Nikiti v črevelj. Nikita je hodil, tipal nogami, knutom, no pota nikjer ni bilo.

— Nu, kako je? — rekel je Vasilij Andrejič, ko se je Nikita zopet približal k sanem.

— S te strani pota ni. Treba, da pojdemo nekako v ono stran.

— Glej, tam — le nekaj črni, ti pojdi tje in pogledi — rekel je Vasilij Andrejič.

Nikita je šel tudi tje, približal se je onemu, kar je crnelo, to je bila prst, katero je veter napihal z ogolene ozimine po vrhu snega, in ki je ocrnila sneg.

Sedši nekoliko tudi z desne strani, vrnil se je Nikita k sanem, obil s sebe sneg, iztresel ga iz črevelja in sel v sani.

— Na desno je treba kreniti — rekel je odločno. Veter mi je bil v levi bok, sedaj pa naravnost v gobec vlece. Potegni na desno! rekel je odločno.

Vasilij Andrejič ga je poslušal in krenil na desno. No pota se vedno ni bilo. Tako sta se vozila nekoliko casa. Veter se ni umanjšal, in začel je iti droben sneg.

*) Vehe so veje, s katerimi po zimi po snegu zaznamujejo, kje je cesta. Op. p.

**) Vrsta je približno kilometer. Op. p.

— Veste kaj, Vasilij Andrejič, midva sva popolnoma zagrešila pot, rekel je nakrat, kakor z veseljem, Nikita. — Kaj pa je to? rekel je, in pokazal na črno krompirjevo slamo, ki je štrlela izpod snega.

Vasilij Andrejič je ustavil konja, ki je uže uspotél in težko sopihal, da sta se kruta boka vzdigala.

— Nu, kaj? — vprašal je.

— To, da smo na Zaharovskem polju. Glejte, kam smo jo zavozili.

— Sleva! odkliknil se je Vasilij Andrejič.

— Ne sleva, Vasilij Andrejič, govorim tako, kakor je, rekel je Nikita, — tudi po sanéh je slišati, da se peljeva po krompirišču; glejte tam-le kopice, to je krompirjevka. Zaharovsko fabrično polje.

— Lej no, kam sva se zbila! rekel je Vasilij Andrejič. — Kaj naj počneva, a?

— Naravnost je treba kreniti, pa bo, nekam se gotovo pripeljeva, — rekel je Nikita. Če ne v Zaharovko, pa v barski hutor. *)

Vasilij Andrejič je poslušal in pustil konja, kakor je velel Nikita. Tako sta se vozila dovolj dolgo. Včasih sta se pripeljavala na ogoljeno ozimo žito, in sani so ropotale po kepah zmrzle zemlje. Včasih sta se peljala po strni, ozimej ali jarej, na kateri so se videle izpod snega bilke pelina in slame, ki so se motale od vetra; včasih pa so šle sani po globokem in povsod jednako ravnem belem snegu, vrh katerega se ni videlo nič.

Sneg je šel odz gorej in včasih se vzdigal odpodej. Konj se je očevidno utrudil, ves zakodravil se in pokrnil se ivjem ter šel korakoma. Nakrat se je utrgal in pal v vodomojino ali jarek. Vasilij Andrejič hotel ga je ustaviti, no Nikita je zakričal nanj: — Kaj bi ga držali! Zapeljali smo, — izpeljati treba.

— No, mili moj! no! no! rodni moj! — zakričal je veselim glasom na konja, skočivši iz sanij, in sam pogreznivši se v jarek.

Konj je potegnil in takoj splezel na zmrzli nasip. Očevidno je bil to kopan jarek.

— Kje pa smo? — rekel je Vasilij Andrejič.

— Bodemo uže videli! — odgovoril je Nikita. — Poženi, znaj, da nekam se pripeljemo gotovo.**)

— To-le je pa menda Gorjačinski les? — rekel je Vasilij Andrejič, pokazujé na nekaj črnega, ki se je prikazalo izza snega spredej.

— Ko se pripeljemo, bodemo pa videli, kakov les je to, — rekel je Nikita.

Nikita je videl, da se od strani tistega „nečesa“ črnega nesó suhi, podolgasti listi vrbe, in zato je vedel, da ni to ni les, nego vas, no ni hotel govoriti. In res, niso se peljali še deset sežnjeve ne za jarkom, kar je pred njimi začrnelo, očevidno, drevje, in slišal se nekak nov, tožen zvok. Nikita je uganil verno: to je bil ne les, no vrsta visokih vrb, na katerih se je tu pa tam še trepalo listje. Vrbe so bile, očevidno, obsajene po jarku gumna. Približavši se vrbam, otožno godočim na vetru, vzdignil se je konj nenadoma sprednjimi nogami više čez sani, izkibal tudi zadnjimi na vzvišenje, krenil na levo in nehal utopati v snegu do kolen. To je bila cesta.

— Pa smo se pripeljali, rekel je Nikita, samo da ne vemo, kam.

Konj je šel uže naravnost po zanesenej cesti, in niso

*) Barski — gosposki, grajski; hutor: majhna vas, z raztresenimi tu pa tam hišami. Op. p.

**) Prosti narod večkrat od „vi“ prehodi na „ti“. Na severu pa mužik vikati sploh ne zna, kakor Srb.

se vozili še po njej štirideset sežnje, ko je začnela ravna lisa plata šupe pod streho, tolsto zasuto snegom, s katere se je neprenehoma sipal sneg. Ko so ostavili šupo za seboj, povrnila je cesta po vetru, in oni so se natknili na snežni zamet. No spredej se je videla ulica med dvema hišama, tako da je zamet očevidno nanese na cesto, in treba je bilo peljati čeznj. In zares, prepejčavi se čez zanos, prišli so v ulico. Pri poslednji hiši se je obupano trepalo od vetra na vrvi razvešeno zamrzlo perilo: srajca, jedna rdeča, jedna bela, hlače, cunje za v opanke in krilo. Bela srajca trgala se je posebno obupano in mahala svojima rokavama.

— Viš, baba nemarna, ali umira, kaj kaj, da perila k prazniku ni pospravila, rekel je Nikita, gledé na motajoče se srajce.

Л а с т о ч н а.

Ласточка примчалась

Изъ-за бѣла моря,

Сѣла и запѣла:

Какъ Февраль ни злился,

Какъ ты, Мартъ, ни хмурься.

Будь хоть снѣгъ, хоть дождикъ

Все весною пахнетъ!

A. Майковъ.

Мчатся (мчусь, мчится i. t. d.), hitro tekati, drviti se, dirjati. — Хмурится (смерити се), ein finsternes Gesicht machen; онъ хмурый — мрачный. Небо пахнулось, nebo se je stemnilo. — Пахнутъ, dišati (чѣмъ? весною, тепломъ, t. j. približaje se spomlad, toplota). — Я знаю, чѣмъ это пахнетъ, vem, kake posledice ima to lahko. — Пахнутъ sploh „dišati“; posebe: хорошо, худо пахнутъ, lepo, slabo dišati. — Смердеть али вонять ne rabi se v družbi omikancev. Смердъ in вонь (rod. вони) = Gestank in nič drugega. No zato v zv. slogu благоуханіе али благоуханіе = Wohlgeruch. — Запахъ = Geruch. X—кв.

Д О П И С Л.

Z Goriškega, 6. maja.

Učiteljstvo na Goriškem napravilo je posebne korake, in se je to naznanilo tudi drugim učiteljskim društvom v deželi. Povod tem korakom je bedno stanje učiteljstva. Bedno stanje — to ni fraza, kdor hoče, naj pride preverit se, in videl bo strdajoče rodbine. V obupnosti so napravljene koraki, ker učiteljstvo ni doseglo od sedanjega sistema ničesar. Vse prošnje so odkladali; zadnje čase so izkazali le nekaj dobre volje, da so skrpali zakonski načrt, ki pa se ni predložil v potrjenje. Volja bi bila torej dobra, a meso je slabo; samo od dobre volje pa mora učiteljstvo poginiti. Ker je učiteljstvo hotelo s krepkejšim glasom zahtevati pomoči, zrepčilo se je neko glasilo in napovedalo boj „nevarnim pojavom (!)“. S temi koraki, mislijo nekateri, da hoče učiteljstvo goriške deželne poslance kar obesiti, ter uporablja se proti trpinu učitelju, ki se je drznil glasneje prositi kruha, — celó najzadnje podlo sredstvo — sumničenje in obrekovanje. Dobro je, da se poznamo! Da ni tako črn hudič, kakor se „mala“, naj navedem dotično izjavo uč. društva za gor. okraj.

Izjava. Z ozirom na žalostno resnico, 1) da so plače ljud. učiteljstva na Goriškem — bodisi učiteljev, kakor učiteljic — razmeroma najnižje v Avstriji, ter da so življenske potrebščine na Goriškem blizo najdražje; 2) da se je v drugih deželah povsod boljševalo gmotno stanje učiteljstva, samó na Goriškem so bile vse dosedanje prošnje popolnoma zastoj; 3) da je konečno deželni zbor vendar

sprejel 1894. nek zakonski načrt, vsled katerega bi učiteljstvo s 1. januarjem 1895. zadobilo malenkostno zboljšanje; 4) da je omenjeni načrt bil kljub tolikoletnim „študijam“ tako pomanjkljiv, da se ni mogel predložiti v najvišje potrjenje; 5) da se je baš letos dež. zbor radi nesporazumljenja med poslanci obeh narodnostij zaključil prej, nego je popravil vrneni mu načrt; 6) da torej trpeče učiteljstvo niti leta 1895. ni zadobilo pričakovane malenkostnega zboljšanja: z ozirom na vse to izjavlja učiteljstvo goriškega šol. okraja, da obžaluje tako postopanje gg. dež. poslancev.

Čemu torej toliko napadanja, sumničenja in lažij? In je li opravičen strah pred nekaterimi strdajočimi učitelji, ki so sprožili vso stvar? Bliža se čas, ko vse učiteljstvo nastopi naznačeno pot ter bode korakalo po njej, ne oziraje se ne na desno ne na levo, ko se izda zlobno zavijanje, s pomočjo katerega se deluje sedaj; kmalu minejo časi, ko ne bode več učiteljstvo tovarno živinče, kateremu se za vsestransko narodno delovanje daje jedva toliko življenskih potrebščin, da ne pogine

Franjo Josipovič Štefanov.

Na Dunaju, aprila 1895. *)

Pomoč Ljubljani. Svoje zadnje poročilo naj dopolnim s tem, da je Dunajski pomožni komitet nabral uže nad stotisoč gld. za ponesrečence. — Koncerti in zabave vprizarjajo se povsod, njih čisti dobiček namenjen je v podporo nesrečnikom. 8. maja imelo je Favoritsko pevsko društvo svoj koncert; 11. maja priredil je baritonist g. Simonelli koncert v ta namen; 16. maja bo v Dreherjevem parku poleg Schönbruna velika slavnost zaveze nemških avstrijskih kolesarskih društev v zvezi s koncertom, akademijo, sportnimi produkcijami in plesnim venčkom.

15. maja priredé se pri Stalehnerju v Hernalsu, 22. maja pa pri „zlatem risu“ v Fünfhäusli velike zabave, pevske, deklamatorske in druge, v zvezi s koncertom vojaške godbe. Ta dva lokala sta najprijetnejša zbirališča občinstvu iz Dunajskih „predkrajev“; v njih prirejane veselice imajo vselej ogromen poset, torej se tudi sedaj nadejamo izvrstnega vspeha. Vojaškemu poveljništvu smo zahvalo dolžni za brezplačno prepuščenje godbe.

18. maja bo Šafařikova slavnost „Slovanskega pev. društva“, 20. maja pa priredi hrvatsko društvo živinozdravniških slušateljev „Tomislav“ z izletom v Liesing koncert, pri katerem bodo sodelovali tamburaši in pevci akademiki ter nemško pevsko društvo iz Liesinga.

V Pratu, takoj pričetkom „glavnega drevoreda“, razprostiral se je lepi veliki „angleški vrt“. V njem pričeli so na pomlad neumorno delavno graditi mnoge stavbe, — namerjajo podati namreč Dunajčanom pristno podobo Benetek. Na Markovem trgu okrepčaval se bodeš v kavarnah in gostilnah — v velikem kanalu prevažal se boš v gondolah pod smelim „Ponte rialto“ — v palačah (zidanih mesto iz marmorja le v leseni imitaciji) pa bodo razstavljene na ogled in prodajo razne izložbe. Prater pridobi z „Benetkami“ novo privlačno silo. — Otvori se to zabavišče 19. maja, in vsa vstopnina prvega dneva, nastavljena na 1 gld. od osebe, namenjena je na polovico ponesrečenim Ljubljancem, na polovico pa Dunajskemu rešilnemu društvu, ki se je ob priliki té nezgode odliko-

*) V zadnjem poročilu, št. 19. stran 177, zadnja vrsta, pravi naj se tiskarski pogrešek mesto „baje“, čitaj „trije“ Ljubljanci. Op. ured.

valo z nepreplačnim svojim dobrodelnim naporom za prekrbovanje hrane ubožcem.

Plemenitašnje, njim na čelu knjeginja Windischgrätzova, napravile so 4. in 5. maja veliki bazar na korist ponesrečencem v „Cursalonu“ Dunajskega mestnega vrta. Udeležba bila je zlasti s strani plemenitnikov in bogatašev ogromna, in skrbjeno bilo je za to, da so se oni pri raznih loterijah, dražbah, prodajalnicah, vinotočih itd. lahko iznebili vsega „drobiža“ v prid poškodovancem.

Veliki koncert, za kateri so najboljše operne moči in orkester javili svojo brezplačno sodelovanje, ni mogel biti, kakor namerjano, 3. maja (ko je „norma“ in opera zaprta), ker za prireditve ni bilo dovolj časa na razpolago; namesto tega namerja se takoj po Binkoštih, ko prenehajo operne predstave, prirediti se velik koncert na prostem v „Augartenu“.

Iz tega poročila vidite, kako neumorno se trudi Dunaj v olajšavo nezgode naših rojakov. Omenim naj le še, da je nemški „Avstrijski turistiški klub“ izdal poziv na svoje člane za pomoč našim deželanom. — Z₃

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovensko dežele.

Mestni svet Tržaški je v svoji seji dne 14. t. m. odobril predloge šolskega odseka, ki jih je stavil ta na podstavi konkretne prošnje Tržaškega pedagoškega društva. Ti predlogi so za slovensko šolstvo v Trstu posebne važnosti, dasi jih je mestni svet vsprejel le v interesu mesta. Najvažnejši teh predlogov se glasé: 1. da se meščanske šole uredijo primerneje lokalnim potrebam, splošne osnovne šole pa naj se v nekaterih krajih razširijo v 6 razrednice, in 3. v bodočnosti naj se ne širijo šolska poslopja, ampak zidajo naj se nova, kjer je treba.

„Tržaški Sokol“ imel je svoj letošnji redni občni zbor dne 12. t. m. Udeležba bila je razmerno velika. Starosta dr. *Gustav Gregorin* je naglasil v svojem nagovoru, kakó lepo se je razvil „Trž. Sokol“ tekom minolega leta. Položil je družabnikom na srce, naj si bodo vedno v svesti, da je podirati lahko, toda iz nova graditi težko. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo odobril je zbor soglasno; konečno je bila volitev novega odbora.

Volilno gibanje v Istri. Politično društvo „Edinost“ in pa uredništvo „Naše Sloge“ v Trstu izdala sta te dni oklic na volilne može, s katerim jim priporočata kandidate za kmetske občine za deželni zbor istrski. Oklic naglašja strogo narodni program priporočenih kandidatov. Ti kandidatje hočejo delati i nadalje z vsemi silami na to, da se strogo izvede jezikovna enakopravnost v istrski pokrajini, ter se hočejo zavzemati tudi za to, da se slovansko pleme v Istri duševno povzdigne s pomočjo cerkve in šole, ter da se mu zboljša gmotno blagostanje. — Priporočeni kandidatje so: 1. za kmetske občine okraja Koperskega: *Josip Kompare*, dekan v Ospu, dr. *Mate Trinajstić*, načelnik v Buzetu; 2. za km. obč. okr. Pazinskega: dr. *Matko Laginja*, odvetnik v Pulju, dr. *Dinko Trinajstić*, načelnik v Pazinu; 3. za km. občine okraja Voloskega: *Slavoj Jenko*, trgovec v Podgradu, *Ma'e Mandić*, urednik v Trstu; 4. za km. obč. okr. Lošinjskega: *Vek. Spinčič*, zastopnik naroda, in *Šime Keirin Kozulić*, posestnik v Malem Lošnju. Vsi ti kandidatje so bili 16. t. m. izvoljeni, in sicer ali jednoglasno, ali pa skoro jednoglasno. Živeli istrski Slovani!

„Naša Sloga“, ki ima velike zasluge za probujenje in razvijanje istrskih Hrvatov, bode 27. junija t. l. slavila svojo 25. letnico, in sicer v Trstu.

Izpit zrelости na Koperskem učilišču za splošne osnovne in za meščanske šole vršili so se letos od 3. do 13. t. m. K izpitu se je prijavilo 52 učiteljev in učiteljic, in sicer 9 za meščanske šole, 5 za osnovne šole s hrvatskim, 11 za take s slovenskim, 5 za take z laškim poučnim jezikom, 11 za francoščino in 11 za posamične dopolnilne izpite. Izpit za osnovne šole s slovenskim poučnim jezikom so prestali povoljnim vspehom: 6 učiteljev in 4 učiteljice, za one s hrv. poučnim jezikom 5 učiteljev. Poskušajo za meščanske šole s slovenskim poučnim jezikom ste napravili načelnica šolskih sester samostana v Mariboru, 1 sestra in pa 1 učitelj.

Kranjska. K položaju v Ljubljani. Sem ter tje ponavljajo se v stolnici Slovenije lahki sunki. Milodari prihajajo vedno še od vseh stranij cesarstva; v prvi vrsti deluje za Ljubljano z veliko človekoljubnostjo pomožni odbor na Dunaju, mnogo gmotne podpore prihaja posebno s Češke. Te dni osnoval se je tudi v Sileziji pomožni odbor, ki je v malo dneh nabral za Ljubljano za to malo pokrajino prilično izdatno svoto. V tem splošnem človekoljubnem tekmovanju seveda ne zaostajajo tržaški Slovani, da pomagajo nekoliko bédnim svojim najbližjim bratom. — Strokovna poverjenstva so skoro izvršila pregledovanje poslopij po mestu, škoda pa ni še precejnjena povsem. Mnogo dela čaka ta poverjenstva na deželi. — Ljubljanski knezoškof izdal je posebno okrožnico, s katero odreja cerkvene sprevede na veliko noč in pa službe božje „na večne čase“. — Ljubljanski pomožni odbor izdal je list „Erdbeben Correspondenz“, kateri izide vselej, kedar bi se pojavil potres. Ta list prinaša črtice in dogodke o poslednjem potresu v ta namen, da bi jih ponatisnili drugi, več domači in inozemski listi ter s tem vzbujali sočutje pri občinstvu. — Vlada je dovolila vsoto 30.000 gld. za grajenje lóp za uradnije.

Deželni zbor kranjski snide se prve dni junija mešeca v izredno zasédanje, da bode sklepal o novem stavbinskem zakonu za Ljubljano, da bi se najizdatnejše moglo pomagati ljudstvu, ki je trpelo škodo vsled potresa, ter o zgradbi novega deželnega dvorca.

Zidovska nevarnost za Ljubljano. Česar smo se bali, to se hoče izpolniti: Židje se hočejo vgnjezditi v slovenski metropoli. Na Dunaju se je organizoval anoni-men stavbinski konsorcij, ki se ponuja i kot kupnik stavbišč. Ker je med Ljubljanskimi gospodarji mnogo takih, kateri so se živili jedino od dohodkov svoje hiše, stanarine, in kateri so vsled potresa izgubili še ta vir gmotnih dohodkov, skušali bodo izrabiti pretkani Židje nesrečo takih revežev, ki nimajo niti toliko, da bi vsaj začasno podprli svoje podrté hiše, pa tudi — vsled dolgov — nobenega kredita več. Žalostno! Zato naj bi naši načelniki resno svarili take obubožane gospodarje pred Židovi. Nadejamo se, da se vsaj večina gospodarjev opomore in zopet utrdi s pomočjo podpore in posojila, ter da bodo domače stavbne tvrdke vendar vsepošno merile se z Židi, ki so največa opasnost domačemu obrtu, kupčiji, pa tudi narodnosti!

M-r.

Nedostatek stanovanj v Ljubljani postaja čim dalje občutnejši. Mnogo rodbin se je izselilo na kmete, dočim se uradniki i. dr. vozijo tjekaj le prenočevati. Državna in južna železnica ste takim za 50% znižali voznino. Ker poškodovani hišni posestniki itak dobé podporo, želeči je treba, da pristojni krogi ukredujejo kaj proti temu,

da hišni gospodarji ne bodo poleg tega še drli svojih tudi prizadetih najemnih strank. Stanarina je bila v Ljubljani razmeroma uže doslej silno visoka, a sedaj bi se še povišala! Potem bi imeli baš najrevnejši v Ljubljani največo škodo, dočim bi napravili imovitiši hišni posestniki pri tem celó lep, a neplemenit, „gšeft!“

M—r.

Za Ljubljano na tujem. Za rojake oškodovane vsled potresa, pričelo se je delovanje tudi v Nemčiji, v Monakovem, v Draždanih in v Berlinu. Namerja se uprizoriti pomožna akcija, tudi v Parizu. Ljubljana, ki je bila nekdanje glavno mesto francoske provincije, kraljevine „Ilirske“, Francozom ni neznana. V Berlinu izdal je „Alldeutscher Verein“ poziv za nabiro milodarov. Žal, da najbrž vsled zlobnih informacij ne gleda na nesrečnike same, ter se postavlja na narodnostno stališče. Nabira naj se za „ponesrečene nemške rojake“, zbirke pa izročajo društvu „Südmark“ v razdelitev. Bolj nesrečne ideje menda ne bi bilo možno — nego je ta, tako zloglasno in prononcovano politiško, Slovanom sovražno društvo poveriti s to nalogo. Mi ne zavidamo Nemcem potrebne jim podpore, odločno pa protestujemo, da bi se tudi pri humanitarnem prizadevanju delal razloček po narodnosti. Naša vlada, katera je v dneh hude stiske dokazala toliko vstrajne in požrtvalne delavnosti, gotovo ne zasluži, da se natolcuje, da dela krivično pri razdelitvi podpor: in morala bi z vso energijo zavračati vsa taka zlovoljna sumničenja, kakoršna so se javljala, n. pr. v „Deutsche Ztg.“ in drugod. Pri takih prilikah je sicer neizogibno, da sprejme jeden manj vreden podporo, drugi zaslužnejši pa ne, — ali to so le posamični slučaji, in bili so možni tudi le prve dni, ko še ni bilo prave organizacije v delovanju. Uporabljati take nedostatke v razne sebične namene pa je sramotno in vse obsodbe vredno. Nabira naj se za ponesrečence, podpora pa razdeljuje najpotrebnejšim — a vsak drugi razloček je neumesten.

Z₃

b) ostali slovanski svet.

Grof Kalnoky je dal drugo ostavko, in cesar jo je vsprejel; namesto njega je imenovan ministrom za zunanje posle Poljak grof Agenor Goluchovski, dosedanji poslanik v Bukarešti. Kalnoky dobi veliki križ sv. Stefana v odlikovanje. Evropo je presenetila nagla izprememba v našem zunanjem ministerstvu; no, kakor kaže ime novega zunanjega ministra, ostané se ve da vse v starem tiru, le Madjari ne bodo veseli, da je Poljak in ne Madjar zasedel Kalnokyjevo mesto. V Rusiji pa razvidijo sedanjo srednjoevropsko politiko še posebe iz imenovanja Goluchovskega. Kalnoky je šel, in temu se najbolj raduje Židovstvo v obče in madjarsko Židovstvo posebe, ker prav za prav je zmagalo ono, kljubu temu, da je madjarska gospodujoča stranka dala temu preobratu svojo firmo. Židovstvo je poraženo na Dunaju, triumfuje pa na Ogorskem.

Delegacije so sklicane v dan 6. junija na Dunaj. Letos bodo prvici zastopani tudi protisemiti, ti smrtni sovražniki duvalizma, kakor jih imenuje neki poljski list. V družbi z Mladočehi utegneje tudi oni povedati kako britko resnico o naši zunanji in notranji politiki. Pomagalo seveda za sedaj ne bude nič, toda, ako bi bili Mladočehi in protisemiti uravnavali svoje postopanje le „za sedaj“, ne bili bi sedaj še v toliki veljavi. Prerado se očita le-tem, da nič ne dosežejo, in postavljajo se jim v vzgled navidezne drobtinice drugih. A treba pomisliti, da oni se bore proti napačnemu sistemu, in ko bi jih podpirali „drobtinčarji“, dobili bi tudi zadnji po spremenjenem sistemu mesto drobtinice „kose“, ki bi zadoščali ohranitvi narodnih teles.

Državni zbor je nadaljeval razpravljanje o novem davku na dohodke posamičnikov. Zmaguje povsod vladna predloga, kakor jo je nasotoval davčni odsek. O razpravljanju v budgetnem odseku sporočimo v bodoče.

Češkoslovska narodopisna razstava se je otvorila 15. maja pri udeležbi raznovrstnih dostojanstvenikov, društev in korporacij. Predsednik grof Vl. Ližnjsky naglašal je v svojem slavnostnem govoru, da je bila taka razstava uže zdavna potrebna narodu češkemu, da spozna samega sebe, svoja svojstva in svojo moč. Narod češki obkoljajo drugi narodi, in večkrat uže se je udal narod v svoji kulturni borbi tujemu vplivu. Toliko večja je torej dolžnost, dokazati svetu, da je kljubu temu vplivu ostala korenika naroda češkega samostalna. Karkoli se nahaja dobrega, lepega, vzvišenega v narodu, to naj se vzdržuje, da se narod na ta način osveži in oplemeni v kulturnih smerih. Ta misel je vodila osnovevalca razstave. Ta misel je porodila uže prej več regionalnih narodopisnih razstav, in ista misel združuje ob sedanji češkoslovske razstavi vse stranke k miroljubnemu, skupnemu delu celokupnega naroda češkega. Govornik je potem opomnil o požrtvovalnosti naroda, ki je omogočila razstavo, ter naglasil h koncu govora: Četudi je bila razstava vstvarjena v prvi vrsti v čast češkemu narodu, v njegov pouk, vendar so Čehi ponosni na to, da morejo tudi drugim narodom pokazati plodove svojega dela, svoje posebnosti. Posebno pa, ako bi se hoteli naši nemški sodeželani odzvati našemu pozivu, naj bodo osvedočeni, da jih Čehi v tej čisto češki razstavi vsprejmejo s slovansko gostoljubnostjo.

Pokrovitelj razstave, župan Gregor spomnil se je potem s trikratnim „Slava“ klicem cesarja kralja; predno je otvoril razstavo, je omenil, kakó je v tej razstavi izloženo vse, karkoli je češki narod vstvaril tekom stoletij iz lastne sile na temelju prirojenih krepstij. Svoj govor je zaključil s trikratnim „Slava“ češkoslovskega narodu. — Zatem so si ogledali razstavo povabljeni dostojanstveniki in gostje, o poludne pa se je odprla občinstvu.

Vsi češki listi pozdravljajo odprtje razstave odličnimi članki, kajti ista je češkoslovska v pravem pomenu besede, in vstvarila se je le vsled požrtvovalnosti Čehov v Češki, Moravski, Sileziji, Slovaški, Dolnji Avstriji in v Ameriki.

Cesar izjavil je dne 16. t. m. potom kabinetne pisarne predsedništvu razstave zahvalo na izjavi lojalnosti povodom, otvorenja razstave.

Česko-slovske narodopisne razstave predsednik grof Vladimir Lažansky in Praški župan Gregor sta prišla te dni na Dunaj povabit cesarja, da bi počastil razstavo s svojim pohodom. Cesar ju je prijazno sprejel, a izjavil, da razstave ne more posetiti radi preobilega posla. Opomnil je le še, da želi, da bi se lepo in mirno vršila.

Česka. Povodom otvoritve češkoslovske narodopisne razstave priredi Praški mestni sovět „vin d' honneur“, h kateremu je povabil deželnega maršala kot zastopnika dešelnega odbora, vse češke poslance iz Češke, Moravske in Silezije itd. V seji mestnega soveta, v kateri so šklenili dotična povabila, propadel je predlog, da se povabi i namestnik grof Thun, z 9 glasovi proti 8.

Poljaki v Tešinu so imeli občni zbor svoje šolske družbe, katera je imela 1283 članov in imovine 86.000 gl. Sedaj namerja odpreti svojo gimnazijo in je uže prosila za dovoljenje dež. odbor. Ta je pa prvo prošnjo odbil, a v drugič vložena prošnja ni še rešena. Poljaki bodo seveda sedanji sistem kljubu temu podpirali, naj jim vlada

uže ugotovi ali ne. V 1. razred tega namerjanega poljskega gimnazija vpisalo se je uže 30 učencev.

Dr. Lueger I. podžupan na Dunaju. Kakor pri razdejanju Jeruzalema, doni stok in jok v židovskem taboru, ker je bil prošli terek izvoljen prvim podžupanom Dunajskega mesta dr. Lueger, ta šiba židovske oblasti. Ko so postali po zadnjih mestnih volitvah protisemiti najmočnejša stranka na Dunaju, spreletela je groza židovsko-liberalni tabor tako zelo, da so ukrenili odpovedati se vodstvu mestne uprave, pobrati šila in kopita ter iti v — opozicijo. Pri prvi volitvi izvoljeni podžupan dr. A. Richter ni hotel sprejeti naklonjene mu časti, zato je bil izvoljen pri četrti volitvi dr. Lueger, kateri je vidno rad sprejel to mesto, razvivši svoj program. Toda ni še preteklo 24 ur od časa njegove izvolitve podžupanom, ko je uže moral prevzeti županski posel, kajti dosedanji 14-mesečni župan dr. Grübl se je odpovedal svoji časti. Vršiti se ima tudi volitev deveterih mestnih svetnikov, a tudi tu mislijo baje „liberalci“ ostaviti svoje sedeže in prepustiti torej vso upravo protisemitom. No, največja nesreča ne bo to, dasi javkajo židovski listi nad „ubogim, nesrečnim Dunajem“ pod novim vodstvom in roté gineči „liberalizem“, da naj pogumno odbija protisemitske plebejce.

Poljski jezik v Bukovini. Dne 24. februarja t. l. bil je v Črncih ljudski shod, pri katerem so se nekateri govorniki hoteli posluževati poljščine, kar jim je pa zabranil vladni komisar, kateri je bil prisoten pri shodu. Proti tej zabrani pa so se pritožili sklicatelji shoda pri deželni vladi. Ta pa je pred kratkim odbila pritožbo, češ, da poljščina v Bukovini ni deželni jezik, in da se po določilih ustave more zahtevati od uradnikov (torej tudi vladnih komisarjev) le poznavanje deželnih jezikov. V Bukovini pa da so deželni jeziki nemški (na prvem mestu!), romunski in pa maloruski. Se ve da so poljski listi jako nezadovoljni s to razsodbo deželne vlade ter naglašajo, da živi v Bukovini okoli 30.000 Poljakov, da je poljski jezik v Bukovini poleg nemščine najrazširjenjši, ter da se poljščina poučuje po vseh meščanskih šolah.

Dejstva v Bukovini so v resnici taka, da poljska propaganda le vsiljuje poljski jezik v Bukovini, poljski živeli bi moral biti brez vpliva v tej pokrajini; prvotno in po številu najkrepkejšje je malorusko naseljenje; njemu bi pristajalo prvo mesto na vse strani; za njim sledi romunsko naseljenje. Nemško-liberalna stranka in židovstvo pa sta postavila nemški vpliv in nemški jezik na prvo mesto. No vlada postopa pravilno glede na to, da zanika, da bi bila poljščina tudi dež. jezik. Na Dunaju in Niževavstrijskem je izvestno okoli 300.000 Čehoslovancev, a se vendar branijo češki jezik proglasiti dež. jezikom, in istemu naseljenju ne privole niti v jedno osnovno šolo na občinske stroške glavnega mesta; Poljaki pa bi hoteli za 30.000 duš svojega življa vsiliti svoj kot dež. jezik v Bukovini.

Ogerska. V zbornici magnatov se razpravlja cerkvena predloga o recepciji židov; treba bode zopet nekaj popravljati v zbornici poslancev, vendar pa vlada konečno prorde z vsem tem, kar je zahteval židovski element na Ogerskem. Primas ogerski je zagovarjal papeževnega nuncija Agliardija v zbornici magnatov, dokazuje, da ta ni rušil svojega delokroga.

Črnagora. S Cetinja poročajo, da niso resnične vesti o preosnovanju črnogorske vojske. Knez Nikola da se je res pred dalje časom bavil z osnovo, da sestavi obrambeno silo Črnogore iz 12 batalijonov po 600 mož stalne

vojske in 48 batalijonov domobranstva, med tem pa je spoznal, da finančni položaj kneževine ne dopušča izvršitve te preosnove. Zato se je uže razšlo poverjenstvo, katero bi bilo imelo proučiti ta načrt. Isto tako ne znajo črnogorski merodavni krogi ničesar o tem, da bi bil car Aleksander III. v svoji oporoki volil denarja za preosnovo črnogorske vojske.

Slovaki. Ogersko ministerstvo za notranje stvari potrdilo je pravila „Slovaškega muzealnega društva“, ki te dni prične svoje delovanje. Namen temu društvu bode, da se zasnije slovaški narodopisni muzej. Sedež društvu bode v Turč. sv. Martinu.

Bosna. Dne 15. t. m. 15. je mohamedanskih emigrantov iz Bosne v drugič vložilo spomenico pri turškem sultanu, v kateri se tožijo o „zlorabi avstro-ogerske uprave“ v Bosni in Hercegovini. O teh izseljencih trdi „Agence Havas“, da so to samo bogati posestniki iz Bosne in Hercegovine, kateri da ne morejo pozabiti, da avstro-og. uprava preči njih grabežljivost ter da jih sili, da se morajo pokoriti splošnim zakonom.

Srbija. Letos preteče 300 let, odkar je umrl prvi srbski nadbiskup, sv. Sava. To obletnico bodo slavili po vsej Srbiji jako slovesno ter o tej priliki zasnujejo več novih šol in cerkv. — Kralj je dne 10. t. m. potrdil zakon, v smislu katerega bode dobival razkralj Milan na leto 360.000 frankov v zlatu. — Osrednji odbor radikalne stranke je izključil 18 članov, ker so se bili udeležili „volitev“ v skupščino. — Dne 11. t. m. vrnila se je kraljica Natalija po večletni odsotnosti v Belgrad. Navdušenje med ljudstvom bilo je neopisno, vse mesto sijajno odičeno, posebno pa ulice od kolodvora do konaka. Na kolodvoru je pričakoval kraljico sin-kralj z vsemi ministri in mnogimi dostojanstveniki. Ministerski predsednik Kristić pozdravil je kraljico v imenu vlade. K vsprejemu prišli so tudi člani bivših radikalnih ministerstev, med njimi Nikola Pašić, pod vlado katerega je bila pragnana kraljica. Njega je kraljica pozdravila le na kratko. Mitropolit Mihail ni prišel k vsprejemu, ker je moral baje na željo kraljice v Rekoviški samostan, tudi bivšega regenta Ristića ni bilo. — Predsednik skupščine Svetomir Nikolajević prečital je adresu skupščine kraljici v pozdrav. Ta adresa naglašja, kakó je v težkih časih, ki so prišli na srbski narod, bila kraljica vsekdar vzor najplemenitejše požrtvovalnosti. S svojimi čednostmi in s svojo ljubeznijo do naroda pridobila si je spoštovanje vsega naroda. Vendar je hotela nemila usoda Srbije, da je morala prebivati dobrotnica kraljevine daleč od domovine. Skupščina konstatuje z veseljem, da so za vselej minoli dnevi, ko so se mogle dogajati take nenaravnosti. Adresa zaključuje: „Skupščina smatra se srečno, da more kot zvest tolmač čustev vsega naroda zaklicati iz dna svojega srca: Dobro nam došla, vzvišena kraljica! — Finančnim ministrom je imenovan naprednjak Popović. Ta je bil prej minister za nauk in bogočastje, toda radikalci so ga odpravili, ker je bil privrženec kraljice Natalije. — Popović je sestavil stalno komisijo 12 članov, katere naj se posvetojuje o vseh važnih finančnih vprašanjih. — Pogajanja med radikalno stranko in kraljem razbila so se popolnoma. Vse nadeje naslanjajo se sedaj na posredovanje kraljice Natalije.

Kralj Aleksander se ne more odločiti, da bi vsprejel zahtevanje radikalcev ter obnovil ustavo iz 1888. leta, kajti v tej ustavi je člen, ki določa, da mora dobiti do 15 let ječe, kdor bi nastojal, da se odpravi ta ustava. In baš kralj Aleksander odpravil jo je! Zato se boji,

da bi ga radikalci ne stavili pod obtožbo, ako obnovi isto ustavo.

Bolgarsko. Okolo 500 Bolgarov odločilo se je te dni odpotovati v Belgrad, da pozdravijo kraljico Natalijo o nje vrnitvi v Srbijo. Srbska železniška uprava stavila je Bolgarom poseben vlak na razpoloženje. Bolgarska vlada pa je zabranila ta izlet. — Bolgarski eksarh naprosil je turško vlado, da osnuje 5 novih mitropolij v Makedoniji. To prošnjo podpirali so francoski, angleški in bolgarski odposlanik v Carjemgradu. Ker pa se je tej zahtevi avstro-ogerska vlada upirala, odbila je turška vlada prošnjo.

Rusija. Profesor Lamanskij, slavni slavist in mislilatelj, slavljen je dne 9. t. m. 30letnico plodonosnega svojega delovanja. — Moskovsko društvo za zgodovino in starinslovje imenovalo je vladimirskega vladiko Sergeja svojim častnim članom. — Na ukaz carja Nikolaja izplača naj se 500.000 rubljev na leto v podporo ruskih pisateljev in časnikarjev. Kot najviša mirovina določena je za ne-oženjene vsota 720 r., za oženjene pa 1200 r. na leto. To podporo pa bodo dobivali le taki potrebni pisatelji in časnikarji, kateri nimajo druge mirovine. — „Moskovskija Vjedomosti“ bavile so se te dni v daljšem članku s položajem rudarstva v južni Rusiji ter naglašala, da je isto prišlo skoro popolnoma v roke nemških naseltnikov. Vsa podvzeta v južni Rusiji da so last inozemcem, in bati se je treba, da pride skoro vse bogatstvo Rusije tujcem v roke. — Rusko društvo za širjenje sv. pisma v Rusiji razširilo je minolo leto 69.320 iztisov sv. pisma, vrednih 31.425 rubljev.

Varšavski generalni gouverneur grof Švalov, katerega so sprejeli Poljaki in Židi z veliko nado, jim sedaj uže ne ugaja več. Stori sicer ničesar ne, pravijo, proti Poljakom, toda on le molči in hodi pota svojega prednika, ne da bi uvel kake osebne spremembe, kar se je najbolj željno pričakovalo. Sploh javkajo nekateri poljski in židovski listi, da so se zelo varali, mislivši, da nastopi pod novim vladarjem povsem drugačna, njim prijazna doba, a sedaj se kaže vedno bolj, da bode hodil sedanji car pota svojega očeta. Slovanstvo se tudi tega nadeja.

Romunsko. Grško-katoliški vladika Szabo, v Kološu, zabranil je strogo vsled sklepa konzistorija širjenje v svoji diecezi vspodbujalnega oklica predsednika romunske lige v Bukarešti do romunskih žen na Ogerskem. Ukazal je svoji duhovščini, da ne sme vsprejemati takih „ščuvalnih“ spisov, še manj pa širiti jih.

Stoletnico šafarikovo praznujejo Slovani s posebnimi slavnostimi, z govori, prijavljenjem spisov o njem in s članki po novinah. Slovaške „Narodnie Noviny“ so posvetile dne 14. maja okrašeno številko v spomin rojstva velikega rojaka, v kateri so odlični Slovaki priobčili spise o delovanju in pomenu Šafarikovem. Zajedno se je v Turč. Svet. Martinu zasnoval odbor, ki nabira prispevke za „Šafarikov štipendium“, katerega obresti se bodo delile slovaškim dijakom.

Safa ikora slavnost na Dunaju. Slovanska društva Dunajska priredé dne 18. maja (ob 8. uri zvečer v Ronacherjevi dvorani) slavnost rojstvene 100letnice Pavla Josipa Šafarika (r. 13. maja 1795, † 26. junija 1861). Čisti dohodek je namenjen Ljubljani in okolici. Koncertni del izvrši: Slovansko pevsko društvo pod vodstvom g. Teob. Kretschmanna, sodelujeta pa: klavirna virtuozka g.dčna

Pavla Dürnbergerjeva in pa pevka g.dčna Fr. Verhuncova. Lite rarna predavanja so: 1. „O mladi in pesniški delavnosti Šafarikovi“. G. J. V. Klimen, člen „Akademického spolku“. — 2. „Šafarik v Novem S. du“. G. Stan. Stanojević, čl. akad. društva „Zora“. — 3. „Praška doba v življenju Šafarikovem“. G. prof. dr. Fr. Pastrnek — Zbori pa so: Slavska domovina. — Iz logov slovenskih. — „Cera“ (srb. zb.); „Дюпр Давопом“ (srb. zb.). — „O hory“; „Drotarik“ (češka zbora). — „Nasce Hana“ (poljski zb.). — „Hana“ (maloruski zb.). — Kitice iz bolgarskih nar. pesmij (moški zbor od Fr. S. Kuhača). Vstopnice se dobivajo pri „Slovanskem pevskem društvu“ (L. Tiefer Graben, 11) in ob slavnosti pri blagajni. Darovi se morejo poslati tudi po poštinih nakaznicah. Ta slavnost je združila zopet slovanska društva Dunajska raznih slovenskih narodnostij: Slovansko pevsko društvo, Akademický spolek, Tatran, Slovenija, Slovanská beseda, Hromada, Ognisko, Slovenski klub, Balkan, Sič, Danica. To je razvideti tudi na razposlanem vabilnem listu, ki ima po nekaj vrst tiskanih na jezikih: češkem, slovenskem, srbskem, hrvaškem, bolgarskem, poljskem, maloruskem, vrhu tega je ves vspešno tiskan na češkem in nemškem jeziku. To skupno delovanje slovenskih društev je dostojen znak za slavnost Šafarikovo in dokazuje, da vsaj nesreča more jediniti slovanske duhove.

KNJIŽEVNOST.

Starohrvatska Prosejeta. Glasilo hrv. starinariskog društva u Kninu. Uredjuje Fr. Radić. Godina I., br. 2. — V tej številki objavlja upraviteljstvo „Hrv. starinariskog društva“ razglas, da hoče dijakom visokih in srednjih šol dajati „Starohrv. prosvjeto“ na pol cene, t. j. za 2 gl. na leto, da vzbudi i v mlajšem naraščaju zanimanje za zgodovinska izkopavanja. 2. br. ima zopet obilo sestavkov, med drugimi poročilo: Starohrvatski, čirlicom pisani iz Povalja na otoku Braća. Fr. Radić. — Starohrv. Pr. izhaja v Kninu po 4 krat na leto v zvezkih po najmanj 2 tiskovni pōli; po potrebi prinaša podobne, priloge itd. Cena za nečlane je 8 koron za vse leto. To izdanje toplo priporočamo slovanskim starinarjem in zgodovinarjem.

Izvrstno c. kr. izkj. priv.

Škopilnice proti peronospori

inženirja Živica,

katero so se splošno uvedle vsled njih preprostosti, trpežnosti, lahke uporabe za vsako rejo trt itd. prodajajo, dasi so mnogo zboljšane, vendar po dosedanjih nizkih cenah.

Živic i družb. v Trstu

Cenike odpošiljajo na zahtevanje franko.

Na vse c. kr. poštne urade pošiljajo popolne škopilnice franko, proti povzetju 10 gl.

Izdelujejo tudi stroje za pranje z žveplom, neprestano delujoče stiskalnice itd.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gl. 5, pol leta gl. 2.50, četrt leta gl. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gl. — Posamične številke pri upravitelstvu po 8 kr. Zunan. Avstro-Ogerske na leto 6 gl. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: Fran Podgornik. — Tisk tiskarne Dolenč.